

собени квартали определено подпомага процеса на „консервиране“ на самобитността и изолацията им от модерните културни процеси. Насилственото ѝ заместване с друга културна идентичност по време на народната власт обаче доведе до още по-голямо самозатваряне на ромската общност като цяло и едновременно с това стана сериозна причина за засилване процесите на маргинализация и аномия в общността.

С. Чавдарова-Костова е за „отварянето“ на модерността спрямо традиционните културни нагласи. Придържането към принципите на диалога в случая би означавало отправяне на адекватни „послания“ към човека на традиционната култура, което пък на свой ред предпоставя познаване на неговата смислова Вселена, на „шифъра“, чрез който може да се общува с него не само формално (Чавдарова-Костова 2001:34). За многобройното ромско население у нас, което живее изолирано в обособени квартали, би било най-добре, ако отварянето на модерността спрямо неговите традиционни културни нагласи минава организирано през смесеното училище, където малките ромчета могат изцяло да се потопят в лоното на другата, модерната култура и едновременно с това организирано се работи върху опазването и развитието на собствената им културна идентичност.

В контекста на нашето изследване сигурно си струва да отделим още малко място, за да отговорим на въпроса защо ромите йерлици, които сами са скъсвали с номадството още с идването си на Балканите, са предпочитали да усядат и образуват първите си поселения в близост до главен път и до течаща вода. Главният път е бил сигурен белег за това, че ако те почувстват някаква реална пряка или косвена заплаха, той ще им осигури леко и безпрепятствено придвижване и максимално отдалечаване от източника на заплаха по всяко време на денонощието. Инстинктът за самосъхранение е бил чест спътник за ромите йерлици поради недоброжелателното отношение на отседналото местно население. А течащата вода за тях, от една страна, осигурявала физическото им оцеляване и задоволявала битовите им нужди, но от друга – тя трябвало да им напомня за онези големи реки в старата им прародина – Северозападна Индия (Пенджаб – Петоречие), с които са свързани техните стари традиции, празници и обичаи. Споменът за тях по това време вероятно е бил все още много силен.

В наше време ромите в Средна и особено в Северозападна България са най-добре вписани в българското общество. Немалка част от тях обаче са безвъзвратно асимилирани от околното българско (Врачанска, Монтанска и Видинска област) или турско (Плевенска и Великотърновска област) население. От техните среди е и най-многолюдната ромска интелигенция. Лом е най-проблемният град в тази част на България с четирите си многохилядни махали. Лом и Видин са единствените етнически смесени градове тук с обособени училища в ромските квартали.

Много по-сериозни са образователните проблеми на ромското население в Южна България и особено в Сливен, Пловдив, Пазарджик, Стара Загора, Бургас, Кърджали, Ямбол, София, както и в редица по-малки градове като Нова Загора, Казанлък, Пещера, Септември, Ракитово, Велинград, Ихтиман и други. Всички те имат по едно или по няколко училища, в които се учат само ромски деца.